

УДК72.01

Н. Г. Зенькович,
кандидат архітектури, КНУБА

ПРИЙОМИ ЕТНОДИЗАЙНУ У ВИДОВИЩНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Анотація: у статті досліджується особливості сучасного етапу використання складових етнодизайну у видовищного середовища. Наведені основні прийоми його використання та надана їх характеристика.

Ключові слова: етнодизайн, видовищне середовище, театралізація, світлодіодні екрани, відеомепінг.

Етнодизайн – це повернення до національних культурних джерел на тлі домінування культури сучасного технократичного суспільства. Етнічний стиль передбачає максимальне використання у середовищі різноманітних елементів (декору чи інших парадигм національної ідентичності), які відображають культурні та історичні особливості будь-якої нації чи держави. По суті це вияв впливу етнічних традицій на формування сучасного середовища. В якому окремі елементи етнічного стилю: орнамент, скульптура, традиційні форми просторових об'ємів або предметного наповнення, будівельні матеріали-набувають не тільки нового значення, а й отримують нове прочитання.

Використання окремих елементів етнодизайну у різних видах середовища надає можливості трансформації елементів декоративно-прикладного мистецтва, а іноді і змінює ставлення до них самих. Так сьогодні навіть традиційний орнамент набуває самостійної цінності і використовується у цілком не характерних для нього площинах. Прикладом може служити використання українського орнаменту при заощенні пішохідних вулиць чи майданів.

Любий дизайн передбачає створення середовища у певному стилі. А етностиль – це структурна система декоративних елементів народного (етнічного) побуту використовуваних у певному архітектурному (закритому) чи міському або ландшафтному (відкритому) просторі за допомогою стилізації. Стилізація – це копіювання візуальних форм культурного обумовленого зразка. Це може бути перенесення деяких етнічних ознак (орнаментальні деталі, декоративні елементи) на проектний об'єкт, чи стилізація самого цього об'єкта у характерних візуальних етнічних ознаках. Окремі такі елементи можуть займати у просторі різні положення. Особливе значення при цьому надається мистецькому оформленню масових колективних дійств, які справляють найбільш емоційно-психологічний вплив на маси. Так видовищне середовище

сприяє утвердженню національній ідентичності і єдності спільноти, відроджуючи етнічні зв'язки й етнічну ідентифікацію. Таким чином архітектура та її складова- дизайн середовища, своїми засобами допомагають утверджувати національну ідентичність у просторово-матеріальній структурі суспільства.

В 50-ті роки 20-го ст. широке поширення набуло застосування на фасадах будівель декоративних орнаментальних композицій у вигляді рельєфів та глазурованих розписів облицьованих керамікою – так званої фігурної кераміки. Керамічні панно ідуть від розписів українських хат, тому використання кераміки у структурі фасадів чи в інтер'єрах громадських приміщень завжди стає важливим елементом етнодизайну.

Прикладом такого етнодизайну у видовищному середовищі є будівля літнього театру у місті Нова Каховка. Споруджений у 1952 році у парковій зоні міста, цей театр і зараз є культурним центром міста. Тут багато років проходив Міжнародний фестиваль «Таврійські ігри». Ця витончена споруда несе в своїй об'ємно-просторовій композиції багато ознак етнічного стилю. На вертикальних елементах порталу сцени, її завершеннях, акустичній раковині сцени – було дуже вдало застосовано декоративні елементи народного мистецтва. Вони не тільки підкреслювали етнічну належність споруди, а й надавали видовищному середовищу почуття святковості, урочистості та незвичайності. І таким чином готували глядача до самого театрального дійства.

Театралізація – це засіб створення цілісного художнього образу з багатьох елементів: форми, об'єму, кольору, деталі, озеленення, скульптури. Спільним для цих складових є поєднання окремих їх частин у єдине ціле для створення цілісного образу. Але у створенні образу етнічні елементи на той час мали лише тільки прикладний характер, будучи доповненням до того що проходило на ігровій площадці.

Сучасне прочитання етнодизайну у видовищному середовищі стає більш значимим та масштабним. Іноваційне впровадження новітніх технологій у видовищний процес, застосування високопрофесійних світлодинамічних екранів сприяє представленню українських традицій та самобутності на новому естетичному, масштабному та технічному рівні.

Світлодизайн – це новий напрямок у організації видовищного процесу у якому за допомогою різноманітних світлових рішень вдається досягти оптимального зорового комфорту, використання достовірних образів та динамічності сприйняття самого видовища. Впровадження сучасних візуально вражаючих засобів та їхнє просторове розміщення при якому задня частина ігрового майданчика та попланові куліси - це великі світлодіодні екрани, дозволяє зробити більш декоративне оформлення сцени більш реалістичним, сприйняття видовища більш цільним та монументальним, а

також, досягти сприйняття самого дійства з більш великої відстані. Таке декоративне оформлення сцени замість доповнення до вистави, стає її кульмінаційним акцентом. Це добре видно на концертах провідних майстрів, де на глядача впливає не тільки спів, танець, а й динамічна, кольорова, емоційна задня фронтальна стіна сцени, яка підкреслює смислове, етнічне значення самого дійства. При цьому візуально розширюється ігровий простір, змінюється масштаб сприйняття дійства, і вже артист стає доповненням до тих етнічних елементів, що проєцируються на світодіодному екрані.

Останнім часом технічне оформлення видовищного простору досягає ще більш значного розвитку. Ще більш емоційним, а також, таким, що не потребує зміни простору і не шкодить його поверхням є відео-меппінг. Це сучасна технологія, що проєцирує зображення (3D- проєкція) на фасадах будівель, окремих стіні або архітектурних елементах об'єктів середовища. Вона створює не тільки ілюзію зміни розмірів та положення у просторі цих об'єктів, їх кольорову гаму, а і дозволяє їх як би «перевдягнути», примушуючи ці статичні елементи візуально «рухатись». Таким чином утворюється віртуальний простір, який поєднує реальні фізичні об'єкти з допоміжним зображенням (так звана «допоміжна реальність»). Залежно від того на що проєцирується таке 3D зображення, відео-меппінг може бути – архітектурним (при проєкції на фасад споруди), або ландшафтним (при проєкції на природний об'єкт – гори чи дерева).

Використання такої технології перетворює звичайний вид будівлі чи пейзажу у феєричне, святкове або урочисте шоу яке не може оставити глядачів байдужими. Таке світлове оформлення будівель, споруд чи ландшафту під час проведення різноманітних культурно-масових видовищних заходів, повністю перетворює звичайне середовище, візуально змінює зовнішній облік споруд, справляє враження ілюзії трансформації простору (зовнішній геометрії об'єктів, зломів, розрізів, тріщин – тобто деформації форми). Така інтерактивна світлова інсталяція залишає надзвичайне враження і не завдає шкоди оточуючій забудові.

Використання сучасних візуальних засобів відео-мепінгу на ту чи іншу поверхню одночасно з використанням традиційних форм театрального дійства (з артистами) створює ще більш вражаючий за своїми емоціями спектакль. А перенесення демонстраційної площини з вертикальної на горизонтальну ігрову площину вражає не тільки своїми розмірами, а й дає нове прочитання етнічним елементам оформлення дійства і створює вражаюче прочитання національної ідентичності видовищного середовища. Прикладом такої організації театралізованого простору може служити святкове відкриття та закриття

Олімпіади у Сочі у лютому цього року. Олімпійський стадіон «Фішт» став центром чудового театралізованого дійства відкриття ігор.

Фантастична ідея перетворити ігрове поле стадіону на величезний екран, на площині якого (розмір зображення становив 100х60м²) проходило само театралізоване дійство, зробило це дійство ефектним, винятковим та запам'ятовуючимся. А масштабність ігрового простору (на арені одночасно знаходилось 800 артистів, 70 рухомих декорацій) та його окремих етнічних елементів оформлення підкреслила красу етнічної культури країни, що приймала Олімпіаду. Це було саме технологічне шоу, яке демонструвало красу національної культури країни. Завдяки понад 120 проекторам, що подавали зображення на арену, 8 ліфтів під ареною для подачі декорацій, складних конструкцій направляючих на стелі покриття, що забезпечували використання повітряного простору, - було створено гігантський інтерактивний простір. Цей простір забезпечував видовищність та динамічність дійства, створював вражаюче враження на глядачів та відкривав нові горизонти перед режисерами для нових театралізованих спектаклів. Бо змішення декількох видовищних жанрів (театр, кіно, цирк) у єдиному просторі відкривають нові перспективи у формуванні видовищного середовища.

Література

1. Кара-Васильєва Т. В. Декоративнее мистецтво України ХХ століття. У пошуках “великого стилю” / Т. В. Кара-Васильєва, З. А. Чегусова. – К.: Либідь, 2005. – 280 с.

3. Синтез мистецтв: навч. посіб. / В. Г. Чернявський, І. О. Кузнецова, Т. В. Кара-Васильєва, З. А. Чегусова. - К.: НАУ, 2012. - 320 с.

4. Шимко В. Т. Архитектурно-дизайнерское проектирование городской среды: Учебник / Шимко В. Т. – М.: “Архитектура-С”, 2006. – 384 с.

5. Черкес Богдан. Національна ідентичність в архітектурі міста: Монографія. - Львів: Лівівська політехніка. - 2008. – 268 с.

Анотация

В статье исследуются особенности использования элементов современного этнодизайна в современной зрелищной среде. Приведены основные приемы его применения и дана их характеристика.

Ключові слова: этнодизайн, зрелищная среда, театрализация, светодиодные экраны, видео-мепинг.

Annotation

The article examines the use of particular elements of modern ethnodesign in spectacular surroundings. The main ways its use and given their characteristics.

Keywords: ethnodesign, spectacular, surroundings, dramatization, light diode screens, videomapping.